

Uchwała Nr XIX/362/12
Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego
z dnia 28 sierpnia 2012 r.

w sprawie przyjęcia sprawozdania z realizacji „Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2008-2011”

Na podstawie § 35 ust. 3 lit. a i ust. 4 Regulaminu Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego stanowiącego załącznik do Uchwały Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego Nr III/21/99 z dnia 4 lutego 1999 r. z późn. zm. i art. 18 pkt 9 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1590 z późn. zm.), uchwała się, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się sprawozdanie z realizacji „Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania problemów Alkoholowych w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2008-2011”, stanowiące załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Sejmiku Województwa
Warmińsko-Mazurskiego

Julian Osiecki

Załącznik do Uchwały Nr
Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego
z dnia 2012 roku

**Sprawozdanie z realizacji
„Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania
Problemów Alkoholowych w Województwie
Warmińsko-Mazurskim na lata 2008-2011”**

Olsztyn, czerwiec 2012 rok

WPROWADZENIE

Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2008-2011 był programem operacyjnym Strategii Polityki Społecznej Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2015 i jednocześnie stanowił realizację zapisu art. 4 pkt 1-4 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 roku², zgodnie z którym samorząd województwa realizuje zadania w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w postaci wojewódzkiego programu stanowiącego część strategii wojewódzkiej w zakresie polityki społecznej. Program przygotowano w oparciu o doświadczenia zdobyte w trakcie realizacji poprzednich edycji programu wojewódzkiego z obszaru profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz w oparciu o diagnozę, na którą złożyły się analiza problemów społecznych i zasobów instytucjonalnych w tym obszarze.

Program był adresowany do osób fizycznych i prawnych realizujących zadania w wymienionych obszarach, do osób z grup ryzyka, uzależnionych i ich rodzin oraz wszystkich mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego.

Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2008-2011 uwzględniał rekomendacje zawarte w międzynarodowych dokumentach programowych (*Globalna Strategia Alkoholowa* oraz *Strategia Unii Europejskiej w zakresie wspierania państw członkowskich w ograniczaniu szkodliwych skutków spożywania alkoholu*), krajowych (zwłaszcza: *Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2005-2010*, *Krajowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie na lata 2006-2016* oraz *Narodowy Program Zdrowia na lata 2007-2015*), a także regionalnych (*Strategia Rozwoju Województwa Warmińsko-Mazurskiego* oraz *Strategia Polityki Społecznej Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2015*).

Realizacja zadań Programu była finansowana w sposób ciągły ze środków pochodzących z opłat pobieranych za wydawanie zezwoleń na obrót hurtowy napojami alkoholowymi o zawartości do 18% alkoholu, wydawanych przez Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego zgodnie z art. 9 ust. 2 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

W latach 2008-2011 w budżecie województwa na realizację Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zabezpieczane były środki finansowe

Tabela 1. Wysokość środków finansowych zabezpieczonych w budżecie na realizację WPPiRPA

Lp.	Wysokość środków
2008	949 000
2009	665 490
2010	516 000
2011	805 300

Dodatkowo Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskie otrzymało dotacje celowe z rezerw krajowych oraz środków zabezpieczonych w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej

- w 2008 roku – dotacje o łącznej kwocie 125 000 zł na zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie;
- w 2009 roku – dotacja w wysokości 25 000 zł na szkolenie osób „pierwszego kontaktu”

- z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej;
- w 2011 roku – dotacja w wysokości 15 000 zł na szkolenie w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Jak wynika z danych uzyskanych, z ośrodków pomocy społecznej z terenu województwa warmińsko-mazurskiego corocznie notuje się znaczną liczbę rodzin (osób), które uzyskują wsparcie z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu:

Planując i podejmując działania w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w poszczególnych latach realizacji programu, uwzględniano wnioski Zespołu Monitorującego realizację „Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2008-2011”.

Priorytet 1: Profilaktyka

W ramach tego priorytetowego zadania podejmowano działania w obrębie niżej wymienionych celów szczegółowych:

Cele szczegółowe:

Cel 1.1. Zintensyfikowanie działań społeczności lokalnych na rzecz zapobiegania używaniu alkoholu oraz innych środków psychoaktywnych

Działania profilaktyczne w gminach były realizowane głównie w ramach gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, systematycznie wspierane przez Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego poprzez koordynację i wsparcie merytoryczne Pełnomocnika Zarządu Województwa ds. wdrażania Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Realizując to zadanie Programu organizowano corocznie narady z gminnymi pełnomocnikami/koordynatorami ds. rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przedstawicielami powiatowych centrów pomocy rodzinie. Miały one na celu tworzenie spójnej polityki profilaktyki i rozwiązywanie problemów alkoholowych na terenie Województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz wspieranie działań samorządów lokalnych a także usprawnienie działalności jednostek publicznych, stowarzyszeń i fundacji realizujących programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

W roku 2009 zorganizowano taką naradę w Lidzbarku Warmińskim, a udział w niej wzięło 60 osób, w tym 51 przedstawicieli samorządów gminnych. Narada miała na celu m.in.:

- wypracowanie zasad współdziałania w ramach realizacji wojewódzkiego i gminnych programów uzależnień.
- zaprezentowanie projektowanych przedsięwzięć Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Warszawie do współpracy z samorządem województwa oraz samorządami lokalnymi w roku 2009
- omówienie założeń Kampanii „Sprawdź, czy Twoje picie jest bezpieczne”
- usprawnienie systemu pomocy osobom dotkniętym problemem przemocy
- prezentacja projektu „Sieć pomocy ofiarom przestępstw”.

W 2010 roku zorganizowano naradę gminnych pełnomocników/koordynatorów ds. rozwiązywania problemów alkoholowych w Giżycku łącząc ją z konferencją „Zagrożenia wychowawcze cyberprzestrzeni” W programie konferencji znalazły się następujące zagadnienia, m.in.: działania w zakresie przeciwdziałania przemocy wobec dzieci, zagrożenia cyberprzestrzeni, patologie społeczne w sieci, psychologiczne aspekty cyberprzemocy, problemy z terapią uzależnień od Internetu i gier komputerowych, Internet jako źródło zagrożenia przestępczością. Konferencja cieszyła się dużym zainteresowaniem profilaktyków, pedagogów, gminnych pełnomocników/koordynatorów ds. rozwiązywania problemów

uzależnień oraz innych osób zajmujących się tą tematyką. W konferencji udział wzięło ponad 70 uczestników, w naradzie pełnomocników – ponad 30 osób.

W marcu 2011 roku w Morągu przygotowano naradę pełnomocników/ koordynatorów ds. profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przedstawicieli powiatowych centrów pomocy rodzinie pt. „Działalności klubów młodzieżowych jako element edukacji nieformalnej”. Głównym celem spotkania przedstawicieli samorządów gminnych i powiatowych była debata nad działalnością profilaktyczną skierowaną do dzieci i młodzieży. Uczestnicy mieli możliwość poznania pracy „pedagogów ulicy” z Ełku a także doświadczeń iławskich z realizacji projektu „Pedagog Ulicy”. Na temat pracy z młodzieżą trudną mówili przedstawiciele Stowarzyszenia Katolicki Ruch Antynarkotyczny „KARAN” oddział w Elblągu, Koordynator Klubu na przykładzie Młodzieżowego Klubu Integracji Społecznej „UL” w Morągu wykazała praktykę edukacji nieformalnej z wykorzystaniem działań animacyjnych, w programie znalazła się prezentacja multimedialna, film oraz taniec z ogniem w wykonaniu uczestników klubu W naradzie udział wzięło 40 osób, głównie gminni pełnomocnicy/koordynatorzy ds. rozwiązywania problemów uzależnień, pedagodzy, psychoprofilaktycy oraz przedstawiciele powiatowych centrów pomocy rodzinie.

Poza merytorycznym wsparciem samorządów gminnych - Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego od kilku lat udzielał także pomocy finansowej w realizacji gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, zwłaszcza gminom wiejskim gdzie dochody z tytułu wydawania zezwoleń nie są duże. W roku 2008 w ramach realizacji zadań omawianego Programu, samorząd wspierał również finansowo działania gmin, polegające na organizacji różnorodnych form rozwoju dzieci i młodzieży.

Podpisano 12 porozumień z gminami na łączną kwotę 174 000 zł, przeznaczając dotacje na zabezpieczenie funkcjonowania powstałych z inicjatywy Samorządu Województwa placówek profilaktycznych dla dzieci i młodzieży, w tym: 8 świetlic socjoterapeutycznych: 2 świetlice w gm. Lubawa: Złotowo, Samplawa; świetlica w Giżach / gm. Świętajno; 2 świetlice w gminie Mrągowo: w Mrągowie i w Szestnie; Świetlica w Szymonowie/gm. Małdyty; 2 świetlice w gm. Iłowo-Osada: w Iłowie-Osadzie i Pruskach.

Natomiast dotacje na prowadzenie młodzieżowych klubów integracji społecznej, otrzymały następujące gminy: 2 MKIS w gm. Lubawa: Grabowo-Wałdyki, Kazanice; gm. Iława, gm. Lubomino, gm. Świętajno.

Podstawowym celem oddziaływań socjoterapeutycznych w świetlicy przyjmuje się szeroko rozumianą profilaktykę oraz wyrównywanie szans na odpowiedzialne i godne życie w społeczeństwie. W powyższych świetlicach w 2008 roku pomocą objętych zostało ponad 240 dzieci, natomiast w zajęciach młodzieżowych klubów uczestniczyło ponad 200 młodych ludzi.

Na bieżąco monitorowano funkcjonowanie dotowanych świetlic socjoterapeutycznych i klubów młodzieżowych w województwie, przeprowadzając czynności kontrolne i wizje lokalne a także wykorzystując metodę badań ankietowych.

Do wszystkich samorządów gminnych, które korzystały ze wsparcia z budżetu województwa na tworzenie i funkcjonowanie świetlic socjoterapeutycznych czy młodzieżowych klubów integracji społecznej. Skierowano ankietę ewaluacyjną, której analiza dała obraz funkcjonowania tych placówek w województwie

Młodzieżowe kluby integracji społecznej są specyficzną formą organizacji czasu wolnego młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym, często wywodzącej się z rodzin dysfunkcyjnych, pozostających pod opieką pomocy społecznej. Stanowią one element działań profilaktycznych podejmowanych przez służby pomocy i integracji społecznej wobec młodzieży, która pozostając w trudnych warunkach życiowych obciążona problemami własnej edukacji, stanowi grupę potencjalnych bezrobotnych w przyszłości.

Tabela 2. Liczba uczestników zajęć w klubach młodzieżowych w latach 2008- 2011 r.

Rok	Młodzieżowe Kluby Integracji Społecznej	
	Liczba Klubów	Liczba korzystających
2008	5	200
2009	16	450
2010	15	387
2011	14	365

Źródło: dane własne uzyskane w wyniku monitorowania zadań zleconych

Jak wynika z monitoringu funkcjonowania placówek oraz przeprowadzonych badań własnych, zarówno świetlice jak i kluby młodzieżowe są często jedynymi miejscami w środowiskach lokalnych, gdzie dzieci z tzw. „środowisk zwiększonego ryzyka” mogą zdobywać nowe, pozytywne i „leczące” doświadczenia.

Jak wynika z badań własnych na temat funkcjonowania młodzieżowych klubów bardzo ważną kwestią jest dobra efektywność pracy w takich placówkach. Zaznaczyć należy zagospodarowując czas wolny dzieci i młodzieży tworzy się szansę na poprawę ich funkcjonowania w życiu osobistym i rodzinnym, zapewnia aktywizację zawodową a także większe bezpieczeństwo socjalne.

Poza powyższymi przedsięwzięciami Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego w monitorowanym okresie udzielał corocznie wsparcia i rekomendacji w staraniach jednostek prowadzących świetlice o dofinansowanie w ramach programu Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej - „Świetlica, Praca i Staż – socjoterapia w środowisku gminnym”. W poszczególnych edycjach tego programu zarekomendowano: w 2008 roku – 5 projektów; w roku 2009 – 3 projekty; w roku 2010 – 6 projektów, w roku 2011 – dokonano analizy i wstępnej oceny merytorycznej 25 projektów zarekomendowano 23 projekty.

Corocznie dokonywano na poziomie województwa analizy sprawozdań PARPA-G1 składanych do Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przez samorządy gminne, na tej podstawie możliwe jest określenie liczby funkcjonujących na Warmii Mazurach świetlic socjoterapeutycznych i opiekuńczo wychowawczych oraz liczby dzieci korzystających z tej formy pomocy.

Tabela 3. Liczba świetlic socjoterapeutycznych i opiekuńczo-wychowawczych w Województwie Warmińsko-Mazurskim

Rok	Świetlice socjoterapeutyczne		Świetlice opiekuńczo-wychowawcze	
	Liczba jednostek	Liczba uczestników	Liczba jednostek	Liczba uczestników
2008	74	2 441	262	8 336
2009	71	2 108	254	7 918
2010	77	2 680	218	6 604
2011 ¹	72	2 253	219	6 189

Źródło: dane uzyskane z rocznych sprawozdań z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1

1/ dane dotyczące programów (dane z 114 gmin)

Na podstawie sprawozdań PARPA-G1 możemy także zaobserwować w jaki sposób realizowana jest profilaktyka szkolna i pozaszkolna wobec dzieci i młodzieży.

Poniższe zestawienie obrazuje jak kształtowało się uczestnictwo uczniów rodziców i wychowawców w szkolnych i pozaszkolnych programach profilaktycznych w ostatnich latach obrazuje poniższe zestawienie:

Tabela 4. Szkolne i pozaszkolne programy profilaktyczne

Rok	Liczba jednostek	Szkolne i pozaszkolne programy profilaktyczne		
		Liczba uczniów	Liczba nauczycieli i wychowawców	Liczba rodziców
2008	116	91 211	5 452	14 772
2009	116	101 667	5 503	18 443
2010	116	50 452	2 400	6 914
2011 ¹	114	107 785	4 938	16 299

Źródło: dane uzyskane z rocznych sprawozdań z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1

1/ dane dotyczące programów (dane z 114 gmin)

Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego w omawianych latach, jeśli pozwoliły na to możliwości finansowe ogłaszał otwarty konkurs na realizację zadań przez organizacje pozarządowe w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.

Tabela 5. udział finansowy z budżetu województwa w realizacji zadań przez organizacje pozarządowe, ilość dotowanych podmiotów, szacunkowa, liczba osób objętych oddziaływaniem profilaktycznym czy rehabilitacyjnym

Rok	Wysokość środków finansowych przekazanych z budżetu województwa w formie dotacji organizacjom	Liczba dotowanych organizacji pozarządowych	Szacunkowa liczba odbiorców
2008	150 000 zł	14	6 881
2009	475 100 zł	30	19 748
2010	<i>nie ogłaszano konkursu</i>	-	-
2011	<i>nie ogłaszano konkursu</i>	-	-

W ramach tego celu Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego w latach 2008 - 2009 udzielił wsparcia finansowego organizacjom pozarządowym na realizację zadań w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. W roku 2008 ze środków zaplanowanych na realizację Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wydatkowano na dofinansowanie działalności organizacji pozarządowych kwotę 210 000 zł. Dotacje otrzymało 14 stowarzyszeń, 1 fundacja oraz 2 inne podmioty. W ramach dofinansowanych projektów skorzystało z pomocy łącznie ponad 8 200 mieszkańców województwa. Natomiast w roku 2009 przekazano 30 organizacjom pozarządowym kwotę 475 100 zł. Realizatorzy w ramach projektów dofinansowanych z budżetu województwa udzielili pomocy i wsparcia ponad 19 700 mieszkańcom województwa.

Wśród dofinansowanych zadań znalazły się głównie:

- działania na rzecz polityki prorodzinnej,
- działania na rzecz dzieci z rodzin ubogich, patologicznych, zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- programy profilaktyczne, edukacyjne i informacyjne związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom,
- system pomocy psychokorekcyjnej dla osób dotkniętych problemem uzależnień,
- programy profilaktyczne i naprawcze związane z przemocą w rodzinie, kryzysami rodzinnymi,

- programy korekcyjne i redukujące szkody u osób uzależnionych od alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych oraz u osób współuzależnionych,
- tworzenie i wspieranie młodzieżowych klubów integracji społecznej.

Odnotować należy fakt, że organizacje pozarządowe w okresie tym w większym stopniu korzystały z możliwości pozyskiwania środków finansowych z funduszy europejskich.

Cel 1.2. Podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat problemów związanych z używaniem środków psychoaktywnych i możliwości zapobiegania temu zjawisku.

W celu osiągnięcia powyższego celu Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego sam inicjował przedsięwzięcia o charakterze edukacyjnym bądź włączał się w inicjatywy zgłoszone przez organizacje pozarządowe czy instytucje, w monitorowanym okresie były to następujące przedsięwzięcia:

- Konferencja „Umiejętności prospołeczne jako czynnik chroniący w uzależnieniach” zorganizowana w październiku 2008 przez Stowarzyszenie Katolicki Ruch Antynarkotyczny „KARAN” w Elblągu. Tematem przewodnim konferencji było przeciwdziałanie przemocy domowej, a także analiza przypadku dzieci z zespołem FAS – jako ofiary przemocy. Spotkanie to uświetniły swoją obecnością – znane autorytety krajowe w tej dziedzinie: Aleksandra Krasowska, Jarosław Polanowski. W konferencji udział wzięło ponad 100 osób: szczególnie pedagogów, wychowawców, przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz inni zajmujący się problemem uzależnień. Uczestnicy konferencji otrzymali pakiety materiałów zakupione w ramach realizacji wojewódzkich programów profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.
- Konferencja edukacyjna dla profesjonalistów zajmujących się terapią, profilaktyką problemów uzależnień oraz przeciwdziałaniem wykluczeniu społecznemu, zorganizowana przez Fundację „Otulony w nadzieję” w maju 2009 r. w Szeligach k/Ełku. Miała ona na celu poprawę kompetencji i poziomu wiedzy wśród lekarzy, pedagogów, psychologów a także innych osób zaangażowanych w naprawę szkód zdrowotnych i społecznych związanych z chorobą alkoholową i przeciwdziałaniem przemocy domowej. Konferencja cieszyła się dużym zainteresowaniem profilaktyków, pedagogów, gminnych pełnomocników/koordynatorów ds. rozwiązywania problemów uzależnień oraz innych osób zajmujących się tą tematyką. W konferencji udział wzięło ponad 60 osób
- Konferencja Stowarzyszenia „KARAN” pod hasłem: „Bardziej zrozumieć - efektywniej w realizacji wolności”, która odbyła się w październiku 2009 w Elblągu. Podczas konferencji referaty wygłosili eksperci, terapeuci i trenerzy z zakresu pracy z młodzieżą. Uczestnikami konferencji byli nauczyciele, pedagodzy, pracownicy socjalni, przedstawiciele policji, organizacji pozarządowych, urzędnicy oraz osoby pracujące z młodzieżą i dziećmi zawodowo, łącznie około 100 osób.
- Dużą popularnością cieszyły się akcje profilaktyczne organizowane przez Fundację Krzysztofa Hołowczyca „Kierowca bezpieczny” z Olsztyna „Europejska noc bez wypadku – społeczna akcja o wymiarze ogólnoeuropejskim”. Celem tego międzynarodowego przedsięwzięcia, było ograniczenie tzw. wypadków dyskotekowych. W 2009 roku akcja była przeprowadzona w październiku w 4 miastach w województwie (Olsztyn, Nidzica, Szczytno, Mrągowo).

W ramach współpracy Województwa Warmińsko-Mazurskiego z Gminą Kętrzyn została zorganizowana w październiku 2009 r. Międzynarodowa Konferencja Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie pt. „Bezpieczna rodzina w bezpiecznej Europie”. Poświęcona ona była poszukiwaniu nowych, ciekawych metod pracy na rzecz osób uwikłanych w przemoc. Zaprezentowano też przykłady skutecznego działania instytucji, ośrodków z terenu Województwa Warmińsko – Mazurskiego. Podobne działania przedstawili zaproszeni goście z zagranicy. Do udziału w konferencji zostali zaproszeni przedstawiciele policji, pomocy społecznej, władz administracyjnych, ośrodków interwencji kryzysowej z Czech, Łotwy, Litwy, Francji, Rosji (Kaliningrad, Rejon Oziorsk Obwód Kaliningradzki), Wielkiej Brytanii (Hrabstwo Essex), Danii (Regionalna Gmina Bornholm) i Polski (przedstawiciele samorządów

wojewódzkich i lokalnych, sądu, prokuratury i organizacji pozarządowych). W kętrzyńskim przedsięwzięciu uczestniczyli głównie pracownicy socjalni, terapeuci, pedagodzy, policjanci – łącznie ok. 70 osób.

W listopadzie 2009 roku w Iławie odbyła się Międzynarodowa Konferencja „Różne oblicza profilaktyki” przygotowana przez Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego wspólnie z Ośrodkiem Psychoedukacji, Profilaktyki i Pomocy Rodzinie w Iławie. W programie konferencji znalazły się tematy takie jak: omówienie ogólnopolskiej Kampanii „Brałeś? Nie jedź. Po narkotykach rozum wysiada, działania profilaktyczne w szkole średniej (Slottsskolen) w Bornholm –zaprezentowane przez gości ze Szwecji, przedstawiciel Holandii omówił profilaktykę w Tholen, natomiast działania profilaktyczne litewskiej szkoły w Rydze przedstawili goście z Łotwy, jako prezentację dobrych praktyk z naszego województwa w „Kaczym Bagnie” – Miejscu Inicjatyw Pozytywnych a także spektakl multimedialny w zakresie profilaktyki uzależnień pt. „Żyj poza klatką”.

W roku 2011 Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego włączył się w organizację Konferencji „Pomoc rodzinie w kryzysie” która zorganizowana została przez Stowarzyszenie Pomocy Rodzinie „Szansa”. w październiku 2011 r. w Elblągu. W konferencji udział wzięło ponad 100 osób, reprezentujących następujące grupy zawodowe: pedagodzy, kuratorzy sądowi, psychologowie, pracownicy socjalni, terapeuci, urzędnicy, przedstawiciele organizacji pozarządowych. Konferencja poświęcona była następującym zagadnieniom: - system profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w Polsce, źródła kryzysu w rodzinie, przyczyny sytuacji kryzysowej, metody pracy z rodziną w kryzysie; skala patologii na terenie Elbląga wg danych Policji; System rodzinny, porządek w relacjach rodzinnych wg teorii Hellingera. Zaproszeni przedstawiciele organizacji i instytucji pomocowych z Elbląga i okolic, podczas tego spotkania mówili o działaniu, a szczególnie współdziałaniu służb pomocowych w celu stworzenia sprawnej i efektywnej pomocy.

Wskaźniki	w latach			
	2008	2009	2010	2011
Liczba jednostek realizujących programy profilaktyczne	104	105	103	89
Liczba odbiorców programów profilaktycznych	111 435	125 613	84 372	96 739
Liczba kampanii.	1	-	1	-
Liczba akcji edukacyjnych	2	5	1	1
Liczba współpracujących organizacji, instytucji	132 samorządów gminnych i powiatowych, 37 organizacji pozarządowych, 1 Sąd Okręgowy, 1 KW Policji, 3 KP Policji, 1 Kuratorium Oświaty, inne instytucje i organizacje	132 samorządów gminnych i powiatowych, 37 organizacji pozarządowych, 1 Sąd Okręgowy, 1 KW Policji, 3 KP Policji, 1 Kuratorium Oświaty, inne instytucje i organizacje	132 samorządów gminnych i powiatowych, 37 organizacji pozarządowych, 1 Sąd Okręgowy, 1 KW Policji, 3 KP Policji, 1 Kuratorium Oświaty, inne instytucje i organizacje	132 samorządów gminnych i powiatowych, 37 organizacji pozarządowych, 1 Sąd Okręgowy, 1 KW Policji, 3 KP Policji, 1 Kuratorium Oświaty, inne instytucje i organizacje

* dane do wskaźników uzyskane z opracowań własnych

Priorytet 2: Rozwiązywanie problemów alkoholowych

Cel 2.1. Zwiększenie dostępności świadczeń w zakresie leczenia, rehabilitacji i reintegracji

Zbieraniem i przetwarzaniem danych dotyczących leczenia w Województwie Warmińsko-Mazurskim zajmuje się Warmińsko-Mazurskie Centrum Zdrowia Publicznego w Olsztynie, Narodowy Fundusz Zdrowia oraz Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Giżycku.

Placówki leczenia odwykowego i uzależnień działające na terenie Województwa Warmińsko-Mazurskiego świadczą następujące rodzaje usług:

- leczenie chorych na oddziałach odwykowych i uzależnień,
- leczenie ambulatoryjne w przychodniach /poradniach/ odwykowych,
- wizyty u psychologów, terapeutów lub instruktorów terapii uzależnień,
- wizyty w środowisku chorego,
- psychoterapie indywidualne,
- psychoterapie grupowe /rodzinne/,
- spotkania dla osób uzależnionych w grupach AA i ich rodzin w grupach AI-anon.

Poniższe dane przedstawiają działalność stacjonarnych i ambulatoryjnych placówek zajmujących się leczeniem osób uzależnionych od alkoholu na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2008 -2011:

Tabela 6. Opieka stacjonarna w zakresie leczenia odwykowego i uzależnień w Województwie Warmińsko-Mazurskim:

Rok	Liczba stacjonarnych ośrodków terapii uzależnień (OLAZA) (COTUA)	Liczba leczonych
2008	8	3 482
2009	8	4 210
2010	7	4 504
2011	7	4 477

OLAZA - oddział leczenia alkoholowych zespołów abstynencyjnych
COTUA - całodobowy oddział terapii uzależnienia od alkoholu

źródło: dane uzyskane z Warmińsko-Mazurskiego Centrum Zdrowia Publicznego w Olsztynie

Liczba osób przebywających w stacjonarnych ośrodkach terapii uzależnień w monitorowanym okresie pozostawała na podobnym poziomie, z dwóch powodów, po pierwsze ze względu na liczbę placówek i liczbę miejsc w tych placówkach (8 placówek – w latach 2008 i 2009 a później 7 placówek – w latach 2010 i 2011) a także z uwagi na limit tego rodzaju świadczeń określony przez Narodowy Fundusz Zdrowia.

Tabela 7. Opieka ambulatoryjna w zakresie leczenia odwykowego i uzależnień w Województwie Warmińsko-Mazurskim

Wyszczególnienie	2008 r.	2009r.	2010r.	2011r.
Liczba poradni odwykowych i profilaktyki osób uzależnionych	32	32	26	23
Liczba porad w poradniach odwykowych	87 738	68 882	77 036	57 614
Psychoterapia indywidualna /osoby/	6 684	5 766	7 113	8 145
Psychoterapia grupowa / osoby/	7 998	4 872	6 703	7 023
Wizyty w środowisku chorego (z włączeniem interwencji pracownika socjalnego - dom, szkoła)	27	68	15	-
Skierowania do stacjonarnych placówek psychiatrycznych i odwykowych	1 489	1463	881	1 037

źródło: dane uzyskane z Warmińsko-Mazurskiego Centrum Zdrowia Publicznego

W latach 2008-2011 obserwuje się spadek liczby poradni odwykowych w województwie, tendencję tą kształtowały prawa rynku, prawdopodobnie z uwagi na niskie kontrakty z NFZ niektóre z placówek nie były w stanie się utrzymać. zdanie jak kształtowało – wzrosty omówić

Szczególnie w 2010 roku można zauważyć ograniczenie wysokości kontraktów z placówkami ambulatoryjnymi leczenia odwykowego przez Olsztyński Oddział Narodowego Funduszu Zdrowia a pokrycie częściowe tzw. kosztów ponadkontraktowych wykonanych usług medycznych nastąpiło dopiero w maju po interwencji parlamentarzystów, radnych Sejmiku Województwa oraz przedstawicieli władz samorządów lokalnych. W sprawie tej z pomocą kierownikom placówek leczenia odwykowego przyszedł również Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego a Pani Wicemarszałek Jolanta Szulc złożyła stosowne wystąpienie do Ministra Zdrowia. Jednak przedłużające się postępowanie zmusiło kierujących 6 placówkami do ich zamknięcia.

Tabela 8. Leczenie w poradniach odwykowych

Lata	Leczeni ogółem	Z liczby ogółem leczeni po raz pierwszy	Do 18 lat	19-29 lat	30-64 lat	65 lat i więcej	Zobowiązani do leczenia odwykowego
2008 r.	8 871	2 205	119	1 339	7 121	292	3 287
2009 r.	8 608	3 232	30	1372	6 945	261	2 612
2010 r.	7 329	2 911	26	1 281	5 787	80	1 936
2011r.	6 830	2 587	18	1 168	5 474	170	1 818

źródło: dane uzyskane z Warmińsko-Mazurskiego Centrum Zdrowia Publicznego

Istotną rolę w zakresie rozszerzenia dostępności i podwyższenia jakości świadczeń dla osób uzależnionych i współuzależnionych odgrywa dobrze przygotowana specjalistyczna kadra. W związku z tym Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego systematycznie wspiera podnoszenie kwalifikacji i kompetencji kadry terapeutycznej placówek leczenia odwykowego. Wysokość dotacji na ten cel oraz zakres zadania obrazuje poniższa tabela

Tabela 9. Podnoszenie kwalifikacji kadry lecznictwa odwykowego

Rok	Nakłady finansowe z budżetu województwa w PLN	Liczba osób, które otrzymały dofinansowanie do profesjonalnych szkoleń (SPP, STU, staże)*	Szkolenia regionalne realizowane przez WOTUW	
			Liczba szkoleń	Liczba uczestników
2008	51 053	19	1	56
2009	-	-	-	-
2010	56 400	10	3	53
2011	90 000	15	2	40

* SPP – Studium Pomocy Psychologicznej, STU – Studium Terapii Uzależnień

* WOTUW – Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnień i Współuzależnień od Alkoholu w Giżycku

Zaznaczyć należy, że systematyczny udział w szkoleniach, które umożliwiają: zdobywanie oraz uzupełnianie aktualnej wiedzy, poprzez uczenie się nowych lub doskonalenie wcześniej nabytych umiejętności terapeutycznych, poznawanie nowych metod i technik, wpływa na wzrost jakości udzielanych usług terapeutycznych. Zadanie to w naszym województwie realizowane było przy współpracy z Wojewódzkim Ośrodkiem Terapii Uzależnień i Współuzależnień od Alkoholu w Giżycku.

Jednym z zadań wojewódzkiego ośrodka terapii uzależnień jest inicjowanie i prowadzenie działań podnoszących kwalifikacje zawodowe pracowników merytorycznych zatrudnionych w lecznictwie odwykowym oraz osób współdziałających z zakładami lecznictwa odwykowego w realizacji zadań programowych, w tym organizowanie staży i szkoleń. WOTUW w Giżycku otrzymywał dotacje podmiotowe na podnoszenie kwalifikacji pracowników lecznictwa odwykowego w województwie warmińsko-mazurskim.

W poszczególnych latach dofinansowanie podnoszenia kwalifikacji i udziału w szkoleniach pracowników lecznictwa odwykowego z terenu województwa kształtowało się następująco:

Tabela 10. Szkolenia i kursy dofinansowane pracownikom lecznictwa odwykowego za pośrednictwem WOTUW

Rok	Studium Pomocy Psychologicznej	Studium Umiejętności Psychologicznych/Studium Psychoterapii Integratywnej	Studium Terapii Uzależnień	Superwizje/ Staż kliniczny	Udział w konferencjach/ sympozjach	Szkolenia grupowe w WOTUW
2008	4 osoby	4 osoby	11 osób			56 osób
2009	nie dotowano					
2010	-	-	5 osób	4 osoby	2 osoby	53 osoby
2011	-	1 osoba	7 osób	5 osób	2 osoby	40 osób

Źródło: opracowanie własne

Dzięki dotacji z budżetu województwa WOTUW w Giżycku przygotowywał także ofertę szkoleń grupowych, podczas których terapeuci mogli udoskonalić swoje umiejętności i przyswoić nową wiedzę, w takim zakresie, jak :

- „Psychologiczne mechanizmy uzależnienia – warsztaty doskonalące praktyczne umiejętności terapeutyczne”,
- „Na granicy uzależnienia „Od porażek do powodzenia – terapia motywująca w praktyce”
- „Radzenie sobie ze złością metodami behawioralno – poznawczymi”
- „Opór w terapii i pracy z pacjentem”
- „Praca terapeutyczna z poczuciem winy, krzywdy, wstydu i smutkiem pogłębionej terapii”,
- „Praca z pacjentem pogłębionej terapii”.

Ponadto zlecane były przez WOTUW w Giżycku superwizje programów terapeutycznych i pracy członków zespołu terapeutycznego placówek lecznictwa odwykowego w województwie.

Województwo Warmińsko-Mazurskie od lat należy do najbiedniejszych w kraju. Ubóstwo wielu rodzin pomimo coraz większych nakładów na pomoc społeczną, należy do największych i najpowszechniejszych problemów społecznych w regionie. Problem ubóstwa niesie za sobą wiele niekorzystnych zjawisk, począwszy od degradacji biologicznej i społecznej ubogich oraz ich rodzin poprzez marginalizację i wykluczenie społeczne osób objętych tym problemem, a skończywszy na zachowaniach patologicznych takich jak np.: alkoholizm, narkomania, przestępczość.

Tabela 11. Wsparcia z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu w latach 2008-2011 w Województwie Warmińsko-Mazurskim

Rok	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
2008	4 870	11 036
2009	4 972	17 240
2010	5 313	11 052
2011	5 016	9958

źródło: opracowanie własne

Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, realizując zapisy ustawy o zatrudnieniu socjalnym wspierał samorządy lokalne oraz organizacje pozarządowe w aktywizowaniu osób zagrożonych wykluczeniem społecznym głównie poprzez aktywizację w centrach integracji społecznej jak i klubach integracji społecznej.

Tabela 12. Placówki zajmujące się pracą z osobami wykluczonymi społecznie i zagrożonymi wykluczeniem

Rok	Liczba KIS	Liczba uczestników zajęć w KIS	Liczba CIS	Liczba uczestników CIS
2008	58	3 403	3	366
2009	59	5 779	3	515
2010	61	5 037	4	452
2011	58	4 045	4	613

źródło: opracowanie własne

Funkcjonujące w województwie centra i kluby integracji społecznej są szansą na reintegrację społeczną i zawodową grup szczególnego ryzyka takich jak: bezdomni, osoby uzależnione od alkoholu i narkotyków, osoby chore psychicznie, długotrwale bezrobotni, zwalniani z zakładów karnych, uchodźcy.

Zasady działania centrów i klubów uregulowano przepisami ustawy o zatrudnieniu socjalnym. To podmiot, którego celem jest udzielenie pomocy osobom indywidualnym oraz ich rodzinom w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych oraz w podniesieniu kwalifikacji zawodowych, jako wartości na rynku pracy. CIS, KIS działa na rzecz integrowania się osób o podobnych trudnościach i problemach życiowych, pomaga samoorganizować się ludziom w grupy, podejmować wspólne inicjatywy i przedsięwzięcia w zakresie aktywizacji zawodowej, w tym zmierzające do tworzenia własnych miejsc pracy. W centrach i klubach integracji społecznej można organizować w szczególności:

- działania mające na celu pomoc w znalezieniu pracy na czas określony lub na czas wykonania określonej pracy, w pełnym lub niepełnym wymiarze czasu pracy u pracodawców, wykonywania usług na podstawie umów cywilnoprawnych oraz przygotowanie do podjęcia zatrudnienia;

- prace społecznie użyteczne;
- roboty publiczne;
- poradnictwo prawne;
- działalność samopomocową w zakresie zatrudnienia, spraw mieszkaniowych i socjalnych.

Obok powyższych działań uczestnicy zarówno centrów jak klubów integracji społecznej zapewnioną mają pomoc psychologiczną i terapeutyczną, w większości placówek realizuje się programy profilaktyczne wspomagające uczestników w abstynencji alkoholowej oraz służące poprawie ich funkcjonowania w rodzinie, społeczeństwie.

2.2. Modernizacja bazy placówek prowadzących leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych od alkoholu i współuzależnionych.

W okresie sprawozdawczym 2008-2011 w ramach Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych udzielano wsparcia publicznym zakładom opieki zdrowotnej, dla których samorząd województwa jest organem założycielskim, na podniesienie poziomu świadczonych usług, poprzez modernizacje, remonty oraz doposażenie w niezbędny sprzęt i materiały.

Tabela 13. Wsparcie finansowe modernizacji placówek lecznictwa odwykowego

Rok	<i>Nakłady na rozwój lecznictwa odwykowego w ramach środków WPPiRPA w poszczególnych latach</i>
2008	184 000
2009	80 600
2010	50 000
2011	269 062

Źródło: opracowania własne

Publiczne zakłady opieki zdrowotnej, dla których samorząd województwa jest organem założycielski, prowadzące działalność w zakresie leczenia uzależnień otrzymały dotacje z budżetu województwa na podniesienie poziomu świadczonych usług, poprzez modernizacje, remonty oraz doposażenie w niezbędny sprzęt i materiały: W poszczególnych latach w ramach Programu dofinansowano modernizacje i zakupy w następujących placówkach:

- zakup wyposażenia do pomieszczeń mieszkalnych służących jako baza noclegowa do szkoleń, warsztatów i konferencji poświęconych problematyce uzależnień w Ośrodku Rehabilitacji Uzależnionych „DOREN” w Różewcu (2008 r.);
- prace modernizacyjne, związane z „Poprawą świadczonych usług i warunków hotelowych dla osób hospitalizowanych” w Szpitalu Psychiatrycznym SP ZOZ we Fromborku (2008 r.)
- modernizacja i doposażenie Ośrodka Terapii Uzależnienia od Alkohol w Wojewódzkim Zespole Lecznictwa Psychiatrycznego w Olsztynie (2008r.);
- remonty i zakupy inwestycyjne w Wojewódzkim Ośrodku Terapii Uzależnienia od Alkohol i Współuzależnienia w Giżycku (2008 r.);
- modernizacja bazy lecznictwa odwykowego (dojazd do ośrodka, bramę automatyczną, ogrodzenie, ułożenie drogi - polbruk) Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnienia od Alkohol i Współuzależnienia w Giżycku (2009 r.);
- realizacja zadań inwestycyjnych i remontowych Oddziału Terapii Uzależnień od Alkohol Samodzielnemu Publicznemu Specjalistycznemu Psychiatrycznemu ZOZ we Fromborku (2010 r.)
- realizacja inwestycji i zakupów inwestycyjnych Szpitala Psychiatrycznego SP ZOZ we Fromborku (2011 r.)
- realizacja zadań inwestycyjnych Oddziałów Leczenia Zespołów Abstynenckich oraz Terapii Uzależnienia od Alkohol i Współuzależnienia w .Wojewódzkim Zespole Lecznictwa Psychiatrycznego w Olsztynie (2011 r.);
- zakup sprzętu i wyposażenia do Oddziałów Leczenia Zespołów Abstynenckich oraz Terapii

- Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Wojewódzkim Zespole Lecznictwa Psychiatrycznego w Olsztynie (2011 r.);
- doposażenie Szpitala Psychiatrycznego SP ZOZ we Fromborku. (2011 r.).

2.3. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej dla uzależnionych od alkoholu osadzonych w zakładach karnych, aresztach śledczych oraz osób, które opuściły te placówki.

W ramach tego celu w latach 2008 – 2011 Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego udzielił wsparcia finansowego na realizację zadań w zakresie pracy z grupami osadzonych kierowców skazanych za spowodowanie wypadku w stanie nietrzeźwości w ramach otwartego konkursu ofert dla organizacji pozarządowych .

Ogólnopolskie Stowarzyszenie świadczące pomoc osobom poszkodowanym w wypadkach komunikacyjnych „Trzeźwy Kierowca” w Kutnie zrealizowało program psychokorekcyjny dla osadzonych w zakładach karnych:

2008 r. - przeprowadzono 6-godz. spotkania dla 10 grup uczestników. Łącznie zajęcia objęły 167 skazanych w następujących zakładach: ZK w Iławie, Areszt Śledczy w Szczytnie, ZK w Barczewie, AŚ w Olsztynie, AŚ w Bartoszycach, ZK w Kamińsku, OZ AŚ w Dublinach k/Korsz. 2009 r. - projekt realizowany był w formie dwóch 6-godz. spotkań, łącznie zajęciami objętych było 189 skazanych za popełnienie wykroczenia czy przestępstwa pod wpływem alkoholu w następujących zakładach karnych; w Barczewie, Dublinach, w Iławie, w Kamińsku i aresztach śledczych: w Olsztynie, w Szczytnie.

W trakcie zajęć uczestnicy mieli możliwość dokonania weryfikacji własnych opinii i postaw wobec wpływu alkoholu na prowadzenie pojazdu. Program został pozytywnie przyjęty przez skazanych, którzy wykazali dużą aktywność i zaangażowanie podczas zajęć oraz przez kadrę więziennictwa.

W latach 2010 i 2011 z uwagi na skromne środki finansowe w budżecie województwa oraz nieregularne wpływy, nie ogłaszano otwartego konkursu na realizację zadań w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień przez organizacje pozarządowe, tym samym nie realizowano programu w zakładach karnych.

2.4. Wdrażanie metod wczesnej diagnozy i krótkich interwencji wobec nadużywających alkoholu pacjentów podstawowej opieki zdrowotnej

W latach 2009 - 2011 w ramach tego celu nie udało się zrealizować wielu przedsięwzięć, wynikało to głównie ze sposobu finansowania lecznictwa odwykowego przez Narodowy Fundusz Zdrowia.

W roku 2009 Samorząd Województwa przy współpracy z Państwową Agencją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych pod patronatem Wicemarszałek Jolanty Szulc zorganizował w Iławie szkolenie lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej pt. „*Rozpoznawanie ryzykownego i szkodliwego picia alkoholu oraz krótkiej interwencji w podstawowej opiece zdrowotnej*”. W szkoleniu udział wzięła osobiście Pani Marszałek oraz 44 uczestników.

Niestety wciąż zbyt mała liczba lekarzy posiada stosowną wiedzę o wpływie niewłaściwego modelu konsumpcji alkoholu na powstawanie wielu szkód zdrowotnych i jednostek chorobowych, których źródłem jest nadmierne picie alkoholu lub istniejąca już nie zdiagnozowana choroba alkoholowa, wpływa to przede wszystkim na wzrost kosztów leczenia i brak jego skuteczności. Wciąż też pozostaje problem zmotywowania finansowego lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej do stosowania procedury.

W 2010 zwrócono się do Oddziału Wojewódzkiego NFZ w Olsztynie z prośbą o pomoc w przekonaniu lekarzy do szkolenia i stosowania metody wczesnej diagnozy i krótkiej interwencji. Niestety NFZ nie wyraził akcesu i takiej współpracy nie zaproponował.

Wskaźniki:	w latach			
	2008	2009	2010	2011
Liczba osób leczonych w placówkach leczenia odwykowego	12 353	12 818	11 833	11 307
Liczba uczestników zajęć w CIS	366	515	452	613
Liczba uczestników zajęć w KIS	3 403	5779	5 037	4 045
Liczba nowopowstałych CIS	1 (lecz nie podjął działalności)	0	1	0
Liczba nowopowstałych KIS	0	0	2	0
Liczba zmodernizowanych oddziałów/placówek leczenia odwykowego	4	1	1	4
Liczba realizowanych programów w zakładach karnych	1	2	0	0
Liczba osadzonych w zakładach karnych objętych programem	167	189	0	0
Liczba placówek współpracujących.	15	10	13	12

* dane do wskaźników uzyskane z opracowań własnych

Priorytet 3. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

3.1. Rozwój systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Samorząd Województwa wspierał samorządy powiatowe w tworzeniu i doskonaleniu lokalnych procedur postępowania i pomocy rodzinom będącym w kryzysie (z problemami uzależnienia, przemocą domową). W roku 2005 weszła w życie ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej, co w widoczny sposób zintensyfikowało działania wielu środowisk lokalnych. Samorząd Województwa wspierał je szczególnie w pracy nad lokalnymi programami rozwiązywania problemów przemocy. Najistotniejsze zmiany w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Polsce wprowadziła nowelizacja w/w ustawy w 2010 roku. Przede wszystkim uszczegółowione zostały zadania nałożone na samorządy gminne, w tym: obowiązek tworzenia gminnych programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie i wsparcia ofiar przemocy a także powołania zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Do końca 2011 roku na 116 gmin w województwie w 109 gminach powstały i pracowały zespoły interdyscyplinarne. Zespół interdyscyplinarny powołuje wójt, burmistrz albo prezydent miasta, powołując do niego przedstawicieli następujących służb: jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia i organizacji pozarządowych. W skład zespołu interdyscyplinarnego wchodzi także kuratorzy sądowi jak również prokuratorzy oraz przedstawiciele instytucji działających na rzecz przeciwdziałania przemocy.

Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego realizuje zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie od momentu powstania, planując je w ramach wojewódzkiego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, natomiast w październiku 2011 roku uchwalono odrębny program.

W ramach realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie szczególnie współpracowano z powiatowymi centrami pomocy rodzinie. W 2008 roku Województwo zawarło porozumienia o współpracy z siedmioma powiatami, Giżyckim, Szczycieńskim, Mrągowskim, Kętrzyńskim, Ostródzkim i Węgorzewskim, Elbląskim w zakresie wspólnej realizacji i poradnictwa w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów

alkoholowych oraz przemocy domowej. Powiaty zorganizowały punkty poradnictwa, gdzie osobom i rodzinom w kryzysie pomoc nieśli psycholodzy, terapeuci, pedagodzy, prawnicy i inni specjaliści.

Samorząd Województwa wspierał także samorządy gminne w tworzeniu i doskonaleniu lokalnych procedur postępowania i pomocy rodzinom będącym w kryzysie. Jednym z takich przedsięwzięć była współorganizacja Międzynarodowej Konferencji "Bezpieczna rodzina w bezpiecznej Europie", która odbyła się w październiku 2010 r. w Kętrzynie. Udzielona została zarówno pomoc merytoryczna, jak i finansowa w kwocie ponad 10 000 zł. Do udziału w konferencji zostali zaproszeni przedstawiciele policji, pomocy społecznej, władz administracyjnych, ośrodków interwencji kryzysowej z Czech, Łotwy, Litwy, Francji, Rosji (Obwód Kaliningradzki), Wielkiej Brytanii, Danii i Polski (przedstawiciele samorządów wojewódzkich i lokalnych, sądu, prokuratury i organizacji pozarządowych).

Celem konferencji było poszukiwanie i upowszechnianie efektywnych metod przeciwdziałania przemocy w rodzinie w kontekście doświadczeń w różnych krajach. Gmina Kętrzyn była inicjatorem zorganizowania konferencji, w przedsięwzięciu uczestniczyli głównie pracownicy socjalni, terapeuci, pedagodzy, policjanci – łącznie ok. 70 osób.

W grudniu 2011 Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego przygotował jedno z pierwszych w naszym województwie przedsięwzięcie w ramach kampanii „Biała Wstążka”, w Olsztynie odbyła się konferencja „*Solidarni przeciw przemocy wobec kobiet – Biała Wstążka*”. Spotkanie zorganizowane zostało przy współpracy z Wydziałem Polityki Społecznej Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie, Sądu Okręgowego w Olsztynie oraz Komendą Wojewódzką Policji w Olsztynie, przez co stało się ono przykładem dobrej interdyscyplinarnej współpracy służb, instytucji i organizacji na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W Konferencji „*Solidarni przeciw przemocy wobec kobiet – Biała Wstążka*” udział wzięło ponad 80 osób zaangażowanych w pracę na rzecz przeciwdziałania przemocy - pracowników samorządów gminnych, powiatowych, pedagogów, pracowników socjalnych, policjantów, kuratorów sądowych, terapeutów, członków zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Podczas olsztyńskiej konferencji wystąpili eksperci z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, tj Renata Durda – kierowniczka Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”, Michał Lewoc - przedstawiciel Ministerstwa Sprawiedliwości - Koordynatora Zespołu ds Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Konrad Wojterkowski - Fundator i Prezes Zarządu Fundacji Krajowe Centrum Kompetencji; Krzysztof Sarzała - Dyrektor Centrum Interwencji Kryzysowej w Gdańsku. Konferencja stała się także okazją do wyróżnienia dyplomem Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego - Panów szczególnie zasłużonych w pracy na rzecz pomocy ofiarom przemocy.

Od szeregu lat Urząd Marszałkowski w Olsztynie inicjuje i dofinansowuje tworzenie w województwie bezpiecznych, przyjaznych dziecku miejsc przesłuchań tzw. „Niebieskiego Pokoju”. W monitorowanym okresie (lata 2008 -2011) dzięki dotacjom z budżetu województwa powiaty mogły zakupić specjalistyczną aparaturę i sprzęt do nowopowstałych pomieszczeń, utworzonych w powiecie Olsztyńskim – w Poradni Psychologiczno Pedagogicznej w Biskupcu (2008 r.), w powiecie gołdapskim (2011 r.).

Działalność „Niebieskich Pokoi” w województwie jest corocznie monitorowana na podstawie opracowanej w tym celu ankiety diagnozującej. Obecnie w województwie funkcjonuje 16 „Niebieskich Pokoi”, z czego utworzenie 11 było inicjowane i wspierane finansowo z budżetu województwa.

Stan wykorzystania tych pomieszczeń w latach 2008 – 2011 obrazuje poniższe zestawienie. Analizy dokonano na podstawie danych uzyskanych z „Niebieskich Pokoi”, powstałych z inicjatywy województwa.

Tabela 14. Funkcjonowanie „Niebieskich Pokoi” w Województwie Warmińsko-Mazurskim

Rok	Liczba działających Niebieskich Pokoi	Pokoje utworzone z inicjatywy województwa	Liczba przeprowadzonych przesłuchań (policyjnych, prokuratorskich, sędziowskich)	Liczba posiedzeń składu sędziowskiego	Ilość przeprowadzonych badań (psychologicznych, pedagogicznych, innych)	Liczba sesji terapeutycznych (w godzinach)
2008	14	9	85	18	204	943
2009	14	9	83	11	257	867
2010	14	9	157	29	106	331
2011¹	16	11	138	58	289	679

Źródło: opracowanie własne – dane uzyskane z placówek prowadzących „Niebieskie Pokoje”

1/ informacja z 11 „Niebieskich Pokoi”

Jak wynika z przeprowadzanych ankiet w pomieszczeniach przyjaznych przesłuchań poza diagnozowaniem przypadków znęcania się nad dziećmi, molestowania seksualnego dokonuje się badań związanych z adopcją i rodzicielstwem zastępczym.

Pokoje są zorganizowane w instytucjach ogólnodostępnych dla instytucji działających na rzecz poprawy sytuacji dziecka – ofiary i świadka w procesie karnym, i dlatego umożliwia to ich wykorzystanie również do prowadzenia specjalistycznej terapii, mającej minimalizować urazy traumatyczne pokrzywdzonych dzieci.

3.2. Zapewnienie profesjonalnej pomocy interwencyjnej i terapeutycznej ofiarom przemocy oraz ich rodzinom

Dążąc do osiągnięcia powyższego celu Samorząd Województwa Warmii i Mazur od wielu lat organizuje interdyscyplinarne szkolenia adresowane do kadry policji, pomocy społecznej, lecznictwa uzależnień, pedagogów, innych osób zaangażowanych w pracę na rzecz osób uwięzionych w przemoc w rodzinie.

W październiku 2008 w Lidzbarku Warmińskim zorganizowane zostało szkolenie „Przeciwdziałanie przemocy domowej – podstawy pracy osoby interweniującej”, przewidziane jako omówienie większości zagadnień, jakie są użyteczne przy planowaniu i realizacji współczesnych programów rozwiązywania problemów przemocy domowej. Założeniem szkolenia było wprowadzenie do tematyki interwencji kryzysowej, jako sposobu realizacji zadań wynikających z ustaw: o przeciwdziałaniu przemocy, o wychowaniu w trzeźwości oraz o pomocy społecznej. Głównymi tematami poruszonymi podczas w/w szkolenia były między innymi:

- Zjawisko przemocy domowej. Dynamika interakcji pomiędzy ofiarą i sprawcą przemocy;
- Zachowania sprawców. Sytuacja ofiar. Możliwości i zasady pomagania;
- Porady – Interwencje – Terapia, przegląd form pomocy w sytuacji przemocy domowej;
- Praca ze sprawcą przemocy domowej - pierwszy kontakt, formy pomocy;
- Interwencja w sytuacji przemocy: etapy interwencji, rola interwenta, konsekwencje zachowań interweniujących. Motywowanie do zmiany;

Pod koniec 2008 roku Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej zainicjowało ogólnopolską kampanię społeczną na rzecz przeciwdziałania krzywdzeniu dzieci

Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego podpisał w ramach kampanii stosowną umowę z Ministerstwem i uzyskała dotację 110 tys. złotych. Część informacyjną kampanii poprzedziły trzydniowe szkolenia warsztatowe, mające w swym założeniu zdobyć przez osoby w nich uczestniczące niezbędnych kompetencji w rozwiązywaniu problemów związanych z przemocą wobec dzieci. Jako cel szkoleń przyjęto profilaktykę krzywdzenia dzieci poprzez zdobycie i poszerzenie wiedzy i umiejętności w zakresie pracy z dzieckiem – ofiarą przemocy w rodzinie. Zajęcia warsztatowe prowadzili doświadczeni psycholodzy i psychoprofilaktycy. Bezpośrednimi uczestnikami szkoleń byli przedstawiciele grup zawodowych stykających się z problematyką dziecka krzywdzonego. W pierwszym szkoleniu

w listopadzie 2008 r. w Starych Jabłonkach udział wzięło 59 osób, następne szkolenie odbyło się w grudniu i wzięło w nim udział 58 osób.

Kolejnym elementem Kampanii na Warmii i Mazurach był cykl konferencji pt. „Krzywdzenie i zaniedbywanie dzieci – jak przeciwdziałać”. Pierwsza z nich odbyła się w Łławie, przedsięwzięcie to zrealizowane zostało przy współpracy z Samorządem Miasta Łława. Konferencja zgromadziła 70 uczestników w szczególności: pedagogów i wychowawców, policjantów, przedstawicieli organizacji pozarządowych, przedstawicieli wymiaru sprawiedliwości, urzędników. Następnego dnia w Olsztynie odbyła się konferencja olsztyńska, która cieszyła się dużym zainteresowaniem zarówno profesjonalistów stykających się w swej pracy ze zjawiskiem przemocy wobec dzieci, jak również przedstawicieli massmediów. Na konferencję przybyli, zarówno z terenu miasta jak i przyległych powiatów, nauczyciele, pedagodzy, wychowawcy świetlic, pracownicy domów dziecka, przedstawiciele stowarzyszeń, policjanci, pracownicy socjalni - łącznie 113 osób. Przebieg konferencji oraz założenia i cele Kampanii szeroko relacjonowały olsztyńskie massmedia w swych bieżących serwisach oraz specjalnie przygotowanych serwisach.

Ostatnia z cyklu konferencja miała miejsce w Ełku, uczestniczyło w niej 101 osób – z powiatów: Ełckiego, Giżyckiego, Piskiego. Elementem szczególnym dla ełckiej konferencji było duże zaangażowanie zarówno miejscowych władz miasta jak i osób na co dzień zaangażowanych w pomoc dziecku i rodzinie w sytuacjach kryzysowych. Konferencję poprzedziła anonimowa relacja ofiary przemocy.

Podczas trzech konferencji w Łławie, Olsztynie i Ełku działania edukacyjne nakierowane były łącznie na 284 osób – uczestników konferencji. Efekty przekazanej wiedzy ocenione mogą być w terminie późniejszym podczas pracy i udzielania pomocy w środowisku lokalnym.

Rezultatem Kampanii prowadzonej w naszym województwie było także wyposażenie profesjonalistów (uczestników szkoleń i konferencji) w tzw. fachową biblioteczkę. Podczas szkoleń i konferencji przekazywane były pakiety materiałów edukacyjnych.

W listopadzie 2009 r. w Olecku odbyło się szkolenie na temat Przeciwdziałanie przemocy domowej - podstawy pracy osoby interweniującej. Założeniem szkolenia było usprawnienie form pracy, technik oraz procedur postępowania w przypadkach przemocy domowej, ze szczególnym uwzględnieniem współdziałania służb. Szkolenie akcentowało podejmowanie działań zespołowych i interdyscyplinarnych w pracy z rodziną, w której występuje problem przemocy.

Podkreślić należy, że szkolenie miało charakter interdyscyplinarny, uczestnicy w liczbie 57 osób rekrutowani byli z terenu powiatów: giżyckiego, węgorzewskiego, gołdapskiego i oleckiego (15 pracowników socjalnych, 2 pracowników PCPR, 21 funkcjonariuszy Policji, 9 pedagogów, 2 kuratorów sądowych, 2 pracowników punktów konsultacyjno-interwencyjnych, 2 pracowników służby zdrowia, 2 pracowników urzędu, psycholog z PP-P, komendant straży miejskiej).

W 2010 roku zostało podpisane porozumienie pomiędzy Samorządem Województwa Warmińsko-Mazurskiego a Państwową Agencją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Warszawie. dot. deklaracji współpracy w organizacji szkolenia dla członków zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W myśl zapisów porozumienia, na realizację zadania PARPA przekazała kwotę w wysokości 12 000 zł. Szkolenie odbyło się w listopadzie 2010 r. w Olsztynie. Prowadził je zespół ekspertów Stowarzyszenia na Rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”. W szkoleniu wzięło udział 60 osób.

Uczestnicy szkolenia reprezentowali następujące grupy zawodowe: 23 pracowników socjalnych, 5 policjantów, 2 strażników miejskich, 2 kuratorów sąd., 1 pielęgniarka, 1 psycholog, 7 członków komisji RPA, 4 terapeutów uzależnień, 7 pedagogów, 7 przedstawicieli innych zawodów. Założeniem szkolenia było przygotowanie członków zespołów interdyscyplinarnych do pracy w zespołach interdyscyplinarnych.

Szkolenie obejmowało następujący zakres tematyczny, w formie wykładów:

Samorząd Województwa wspierając samorzady gminne w realizacji zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie przygotował jesienią 2011 r. dwa 2-dniowe szkolenia warsztatowe, przewidziane dla członków i kandydatów do zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Każde ze szkoleń obejmowało łącznie 15 godzin dydaktycznych, 3 wykładowych i 12 warsztatowych. Zagadnienia poruszane podczas szkoleń dotyczyły szeregu zmian wprowadzonych w związku z nowelizacją ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz przygotowanymi aktami wykonawczymi.

Szkolenia miały charakter interdyscyplinarny wśród uczestników byli przede wszystkim: pracownicy socjalni, funkcjonariusze policji, pedagodzy, kuratorzy sądowi, członkowie gminnych komisji RPA. Łącznie wzięło w nich udział 124 osoby.

Szkolenie prowadził zespół ekspertów Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy „Niebieska Linia” w Warszawie, a program szkoleń zakładał zdobycie przez uczestników lub pogłębienie wiedzy niezbędnej w pracy zespołu interdyscyplinarnego.

Wskaźniki:	w latach			
	2008	2009	2010	2011
Liczba osób które skorzystały z specjalistycznej pomocy	446	708	886	814
Liczba os. przeszkolonych w grupach zawodowych	175	88	60	124
Liczba ośrodków interwencji kryzysowej, ośrodków wsparcia	12	10	8	9
Liczba punktów przeciwdziałania przemocy.	60	61	46	80
Liczba „Niebieskich Pokoi”.	14	14	15	16
Liczba zrealizowanych szkoleń,	4	2	1	2
Liczba konferencji.	0	1	1	1
Liczba kampanii.	1	1	1	0

* dane do wskaźników uzyskane z opracowań własnych

Priorytet 4. Monitoring

4.1. Monitorowanie stanu problemów alkoholowych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego i w wybranych gminach

We współpracy z Państwową Agencją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w monitorowanym okresie corocznie zbierano z gmin województwa ankiety PARPA-G1 *Roczne sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych*. Zgromadzone w ten sposób dane pozwoliły na dokonanie diagnozy realizacji w gminach zapisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

W niniejszym raporcie wykorzystywano powyżej dane pochodzące z corocznych sprawozdań samorządów gminnych (PARPA-G1), na podstawie tych sprawozdań dokonano także analizy informacji na temat wysokości środków finansowych będących w dyspozycji samorządów gminnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego w latach 2008-2010.

Tabela 15. Środki finansowe pozyskane i wydane na realizację gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii

Rok	Wysokość środków finansowych uzyskanych przez gminy z tytułu rocznych opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w latach 2009-2011	Wysokość środków finansowych faktycznie wykorzystanych na realizację gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w latach 2009-2011	Wysokość środków finansowych faktycznie wykorzystanych na realizację gminnego programu przeciwdziałania narkomanii w latach 2009-2011
2008	21 847 469	19 028 559	1 082 890
2009	22 104 653	20 036 166	845 130
2010	22 387 328	17 810 556	1 220 162
2011 ¹	24 693 290	20 444 277	854 492

Źródło: opracowanie własne – dane uzyskane z sprawozdań z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1

1/ dane z 114 gmin

Pozostałe informacje opracowywane są przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Warszawie.

Wskaźniki:	w latach			
	2008	2009	2010	2011
Bazy danych.	bazy danych teleadresowych na własne potrzeby	Zaktualizowane bazy danych teleadresowych na własne potrzeby	Zaktualizowane bazy danych teleadresowych na własne potrzeby	Zaktualizowane bazy danych teleadresowych na własne potrzeby
Raporty	1 (analiza porównawcza - ESPAD 2003 i 2007)	Zaktualizowane raporty i analizy własne	raporty analizy własne - 3	raporty analizy własne - 4

* dane do wskaźników uzyskane z opracowań własnych

Wnioski :

- Ważną rolę w profilaktyce uzależnień pełni najbliższe środowisko młodego człowieka, dlatego istotne jest systemowe podejście, nakierowanie działań na całą rodzinę w celu eliminacji ryzykownych zachowań;
- Widoczna jest potrzeba stałego podnoszenia kompetencji i umiejętności psychologów, nauczycieli i pedagogów w zakresie pracy z dziećmi i młodzieżą, by skutecznie przeciwdziałać uzależnieniom, przemoc i agresji wśród młodzieży;
- Po alkohol sięgają coraz młodsze grupy dzieci, należy temu przeciwdziałać szczególnie przez bezwzględne egzekwowanie prawa zakazu sprzedaży alkoholu małoletnim;
- Analiza efektywności pracy, zajęć w młodzieżowych klubach potwierdziła konieczność organizowania różnych form alternatywnego spędzania wolnego czasu jak największej grupie dzieci i młodzieży z terenu województwa;
- Zmiany społeczne i postęp techniczny stawiają przed profilaktyką wymogi sięgania po nowe technologie i metod pracy, szczególnie z ludźmi młodymi eksperymentującymi ze środkami psychoaktywnymi;
- Dla trafności działań konieczne jest sukcesywne monitorowanie zmiany zachodzących w obszarze uzależnienia od alkoholu.

Rekomendacje:

- kontynuowanie programu „Świetlica, dzieci praca” w porozumieniu z Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej; oraz wspieranie działalności gminnych świetlic socjoterapeutycznych i młodzieżowych klubów integracji społecznej;
- wspieranie samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych w organizowanie działań nakierowanych na rodzinę, preferowanie projektów pracy systemowej z rodziną.
- dalsze wspieranie przez Zarząd Województwa profesjonalnych szkoleń psychologów, nauczycieli i pedagogów uczących efektywnych nowoczesnych metod pracy z dziećmi i młodzieżą;
- kontynuowanie przez Zarząd Województwa działań na rzecz modernizacji bazy lecznictwa odwykowego w województwie;
- wspieranie nowoczesnych programów terapeutycznych dla osób uzależnionych i członków ich rodzin oferowanych przez organizacje pozarządowe;
- dalsze wspieranie partnerów lokalnych w tworzeniu i prowadzeniu klubów i centrów integracji społecznej, tworzenie koalicji na rzecz budowania lokalnego systemu przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy domowej;
- monitorowanie problemów alkoholowych w województwie oraz bieżące aktualizowanie bazy teleadresowej podmiotów i programów w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przemocy domowej.

*Sporządziła:
Elżbieta Straszkiwicz*